

ARCHEOLOGICKÝ ÚSTAV AKADEMIE VĚD ČESKÉ REPUBLIKY V BRNĚ

PŘEHLED VÝZKUMŮ

45

ISSN 1211-7250

ISBN 80-86023-64-8

BRNO 2004

3001-

9395458

PŘEHLED VÝZKUMŮ 45

- Vydává: Archeologický ústav AV ČR Brno
Královopolská 147, 612 00 Brno
E-mail: infor@iabrno.cz
- Odpovědný redaktor: doc. PhDr. Jaroslav Tejral, DrSc.
- Redakce a příprava pro tisk: Ing. Petr Škrdla, PhD., Mgr. Balázs Komoróczy, PhDr. Lubomír Šebela, CSc.,
PhDr. Rudolf Procházka, CSc., PhDr. Jiří Doležel, Dana Gregorová, Alice Del
Maschio
- Na titulním listě: Jeskyně Švédův stůl. Foto Jiří A. Svoboda
- Tisk: Bekros
- Náklad: 400 ks

© 2004 by the Authors.

All rights reserved.

AÚ AV ČR Brno, Královopolská 147, 612 00

ské, v raném středověku, přičemž za horní hranici jejího výskytu lze označit konec třináctého století. To je i nejpravděpodobnější datace nalezeného materiálu. Další částí souboru je výrazně slídnatá keramická zboží povrchem páleným mnohdy již redukčně, které patří plně do období vrcholného středověku. Skupina ještě jemnější plavené keramiky, točená na rychle rotujícím hrnčířském kruhu, která byla v souboru dále rozlišena, patří pak do období časného novověku. Zbytek souboru možno označit za nejmladší. Jedná se o zlomky uch a lomů výdutí a jsou opatřeny polevou.

Stávající stav archeologických terénních zjištění nedovoluje prakticky žádnou historickou interpretaci. Stav skrývky ornice ani neumožňuje zjistit, jaké množství podpovrchových archeologických struktur se ve zkoumané ploše nachází. Současná etapa výstavby budoucí průmyslové zóny Košíkov na území Velké Bíteše dále představuje plochu o výměře 8 000 m² a je pouze počátkem stavebního dění, které se zde plánuje v souvislosti s prodejem jednotlivých pozemků budoucím investorům. Zemní stavební zásahy v tomto případě budou představovat další hektary narušené plochy.

Petr Hrubý, Archaia Brno, o. p. s.

Resumé

Velká Bíteš (Bez. Žďár n. Sázavou), „Košíkov“. Spätmittelalter. Siedlung. Rettungsgrabung.

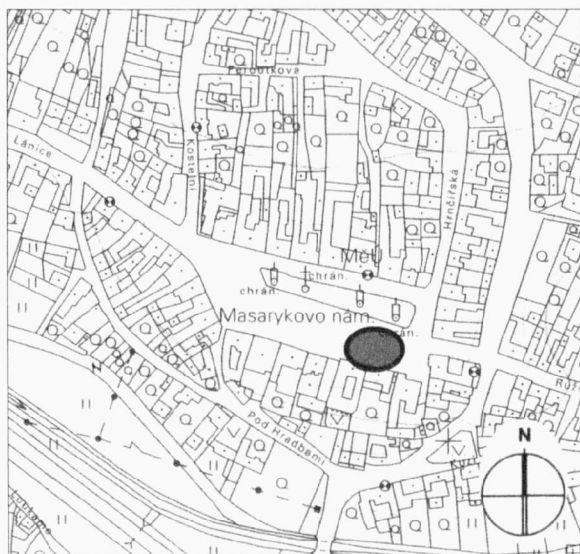
Im Jahre 2003 wurde eine kleinere Rettungsgrabung in der Nähe des Markts Velká Bíteš durchgeführt. Die Fundstelle befindet sich südlich des Marktes, knapp an der Autobahn D 1. Es handelt sich um den Bau der neuen Straße zum geplanten Gewerbegebiet. Diese Bau hat wenige Siedlungsobjekte gestört. Die Interpretation der Fundsituation ist aber sehr unsicher. Aus der Grabungsfläche kommen leider nur wenige Funde. Es handelt sich um Fragmente mittelalterlicher und neuzeitlicher Keramik.

VELKÁ BÍTEŠ (okr. Žďár nad Sázavou)

Masarykovo náměstí. Město. Středověk, novověk. Záchranný výzkum

V listopadu 2003 proběhla dokumentace řezů na stěnách výkopu vzniklého vyzvednutím tanků na pohonné hmoty v prostoru Masarykova náměstí (k novějším výzkumům na Masarykově náměstí viz Doležel 1999, Doležel – Smutná 1997, Doležel – Smutná 1999a, Doležel – Smutná 1999b; Procházka, v tisku). Velká Bíteš se rozvíjela postupně kolem obdélného fóra, nálezy keramiky „hradištní“ tradice zdobené radélkem I. pol. 13. století pocházejí především z jeho jižní části (Doležel 1997, 157; Procházka – Doležel 2001, 37). Někdy před rokem 1252 přechází Bíteš ze zeměpanských rukou do držení Bočka z Berneku a zůstává v majetku šlechtických rodů již v podstatě nastálo (Doležel 2000, 177).

Na stěnách jámy byly zdokumentovány situace antropogenního původu (výkopy a uloženy). Nejstarší situaci představovaly do podloží zahlobené výkopy 0500, 0501 a 0505. Obsahovaly velké množství přepálené mazanice, čímž se jejich výplně výrazně odlišovaly od ostatních uloženin na lokalitě. Protože se vzorkováním nepodařilo získat datovací materiál,

Obr. 52. Velká Bíteš. Poloha výzkumu v rámci Masarykova náměstí.

Velká Bíteš. Die Lage der Ausgrabung im Areal des Masaryk Platzes.

můžeme tyto objekty datovat pouze rámcově do vrcholného středověku až novověku. Při interpretaci nevylučujeme možnost, že se jedná o pozůstatky částečně zahlobeného nadzemního objektu zaniklého v důsledku požáru. Popsané situace byly narušeny mladším výkopem (0506) s vápnitým dnem. Na západním řezu byla zaznamenána další, s předchozími nespojitá situace tvořená výrazným výkopem 0502 a mladšími výkopy, které jej narušovaly.

Petr Hejhal, Archaia Brno, o. p. s.

Literatura

- Doležel, J. 1997: Několik poznámek k dějinám Velké Bíteše ve 13. a 14. století. Městská vrchnost a městský statut, duchovní správa. In: Z pravěku do středověku, 156-164
- Doležel, J. 1999: Velká Bíteš (okr. Žďár nad Sázavou), PV 40 (1997-1998), 380-382
- Doležel, J. 2000: K městskému zřízení na středověkém Brněnsku do roku 1411, *Mediaevalia archaeologica* 2 /2000, 159-259.
- Doležel, J. – Smutná, S. 1997: Velká Bíteš (okr. Žďár nad Sázavou), PV 1993-1994, 260-262.
- Doležel, J. – Smutná, S. 1999a: Velká Bíteš (okr. Žďár nad Sázavou), PV 39 (1995-1996), 469.
- Doležel, J. – Smutná, S. 1999b: Velká Bíteš (okr. Žďár nad Sázavou), PV 39 (1995-1996), 470.
- Hejhal, P. 2003: Velká Bíteš. Masarykovo náměstí – likvidace podzemních nádrží PHM. Zpráva o záchranném archeologickém výzkumu, ARCHAIA Brno, o.p.s.
- Procházka, v tisku: Velká Bíteš, Masarykovo náměstí č.p. 4, parc.č. 163/164/25, Přehled výzkumů 44, 2002.

Procházka, R. – Doležel, J. 2001: Současný stav poznání počátků jihomoravských měst, Přehled výzkumů 42, 2000, 25-74.

Resumé

Masaryk Platz wurden bei der Sanierung der ehemaligen Tankstelle die Profile mit Begehungs- und Siedlungsschichten dokumentiert, als auch Gruben, die mit ausgebranntem Lehmbewurf ausgefüllt wurden. Möglicherweise handelte sich um ein teilweise eingetieftes Objekt, das durch einen Brand zugrunde ging. Anhand der Mangel der datierbaren Funde ist es schwierig, den beschriebenen Befund näher als ins Spätmittelalter oder frühe Neuzeit zu setzen. In der Westwand der Baugrube gab es noch andere, mit dem vorigem Objekt nicht im Zusammenhang stehende Siedlungsgruben

VELKÉ LOSINY (okr. Šumperk)

Extravilán obce. Středověk, novověk. Ojedinelé nálezy. Povrchový sběr.

Povrchovým sběrem na podzim 2003 byla shromážděna větší kolekce novověké keramiky.

Místem nálezu byl táhlý odlesněný hřeben nad lázeňským lesíkem, nad soutokem říčky Račinka a jejího bezejmenného přítoku, 1 km SZ od středu obce.

Zdeněk Schenk, FF MU

Resumé

Velké Losiny (Bez. Šumperk). Mittelalter, Neuzeit. Siedlung, Einzelfunde.

VELKÝ TÝNEC (k. ú. Vsisko, okr. Olomouc)

„Skličky“. Střední doba hradištní. Novověk. Sídliště. Záchranný výzkum.

Na katastrálním území obce Velký Týnec v místní části Vsisko (trať Skličky) byl proveden záchranný archeologický výzkum před zahájením výstavby obchodně-společenského centra Olympie. Záchranný výzkum byl prováděn v termínu od 6.5. do 9.6.2003. Výzkumná plocha měla obdélný půdorys a je omezena z jihu rychlostní komunikací R 35 (obchvat Olomouce) a z východu silnicí první třídy č. 55, která spojuje města Olomouc a Přerov. Výzkumná plocha se mírně svažuje od východu k západu až k výraznému terénnímu zlomu, odkud prudce klesá k západu k řece Moravě. Právě na tomto zlomu se nachází západní třetina výzkumné plochy a zde byly prozkoumány zahloubené objekty ze střední doby hradištní, datované podle nalezené keramiky. Podloží zde tvořily říční valouny, do nichž byly jámy zapuštěny. Od terénního zlomu směrem k východu se objekty zahlubují do sprašového podloží. V severovýchodní třetině zkoumané plochy byly nalezeny zahloubené objekty z období eneolitu (MMK, KNP), datované podle keramického materiálu. Naopak v severojižní třetině prozkoumané plochy byly objeveny objekty z období kultury s lineární keramikou. Jedná se vlastně o tři samostatná naleziště, jež jsou od sebe vzdálena stovky metrů. Celkem bylo prozkoumáno 119 zahloubených objektů.

V průběhu výzkumu bylo vykopáno a zdokumentováno několik řezů, jež vedly přes dvě patrně splachové vrstvy. Během výzkumu bylo odstraněno staré plynové vedení, které protínalo celou délku výzkumné plochy. Dvojice rour plynového potrubí vedly rovnoběžně vedle sebe od východu k západu. V podzimních měsících roku 2003 (září-listopad) byl průběžně prováděn archeologický dohled při výstavbě tlakové kanalizace, která vedla směrem od staveniště obchodně-společenského centra Olympie až k čistírně odpadních vod, ležící na západním okraji Velkého Týnce. Během archeologického dohledu nedošlo k narušení archeologické situace, byla pouze porušena novodobá meliorace.

Jakub Vrána, AC Olomouc

Resumé

Velký Týnec (Kat. Vsisko. Bez. Olomouc), „Skličky“. Mittelere Burgwallzeit, Neuzeit. Siedlung. Rettungsgrabung.

VĚŽKY (okr. Kroměříž)

„Telák“. Raný středověk. Sídliště. Povrchový sběr.

Dne 22. 11. 2003 bylo prostřednictvím povrchového sběru na katastru obce Věžky shromážděna menší kolekce keramiky. Lokalita se nachází cca 600 m jihozápadně od středu obce. Kromě nevýrazného keramického materiálu z doby bronzové dokládá několik kusů keramiky zdobené horizontálními rýhami a vlnicí osídlení této polohy v raném středověku (střední době hradištní).

Zdeněk Schenk, Martina Sedláčková, FF MU Brno

Resumé

Věžky (Bez. Kroměříž), „Telák“. Frühmittelalter. Siedlung. Lesefunde.

VÍTKOV (okr. Opava)

Náměstí Jana Zajíce, k. ú. Vítkov, p. p. č. 25. Novověk. Město. Záchranný výzkum.

Záchranný archeologický výzkum byl vyvolán rekonstrukcí dlažby v západní části náměstí a výstavbou nové kanalizace. Dokumentovány byly dva profily (v celkové délce 22,0 m) ve stěně výkopu pro kanalizaci, který probíhal paralelně se západní stranou náměstí, v odstupe 9,5 m od jeho domovní fronty. V hloubce 0,7-0,8 m od úrovně současného terénu se nacházel povrch navětralého skalního podloží (droba), na který nasedal cca 0,2-0,3 mocný půdní horizont tvořený hnědošedou prachovou jílovitou hlínou. Jeho povrch byl překryt vrstvou (k. 105) šedé prachové jílovité hlíny s uhlíky, ze které se podařilo získat nevelký soubor keramických zlomků, rámcově datovatelných do 16.-17. století. Výše byla uložena vrstva k. 104 s četným výskytem drobných zlomků místní droby, kterou lze považovat za zpevnění plochy náměstí a která překrývala i ojedinelý mělký zahloubený objekt s nálezy 16.-17. stol. Vzorkováním této vrstvy bylo získáno několik sekundárně umístěných středověkých keramických zlomků. Svrchní část dokumentované stratigrafie náměstí je novověkého až recentního půvo-